

Faktaark: Offentligt ansattes ytringsfrihed

Ytringsfrihedskommissionen anbefaler at lovfæste offentligt ansattes ytringsfrihed:

"Flertallet finder i den forbindelse, at et lovgivningsinitiativ vil kunne sende et vigtigt og værdifuldt signal til de offentligt ansatte og deres ledere om, at de har politisk opbakning til at gøre brug af deres ytringsfrihed, ligesom en lovfæstelse vil kunne give en tiltrængt og mere overskuelig indgang til de relevante regler, praksis og vejledning om det nærmere indhold af ytringsfriheden."

Ytringsfrihedskommissionens betænkning (2020), side 36.

Offentligt ansatte afstår i vidt omfang fra at bruge deres ytringsfrihed:

Sammen med sin betænkning har Ytringsfrihedskommissionen gennemført en undersøgelse af ytringsfrihed på arbejdspladsen.

Undersøgelsen viser, at 29 procent har oplevet kritisable forhold på arbejdspladsen, som de mener, offentligheden burde have kendskab til.

Men af de 29 procent er det kun under en femtedel, der har valgt at påtale forholdene i offentligheden.

Kommissionen har undersøgt bevæggrundene til ikke at blande sig i den offentlige debat:

- 48 procent angiver frygt for at blive opfattet som illoyal af arbejdsgiveren
- 46 procent angiver frygt for at blive afskediget
- 19 procent angiver, at vedkommende selv eller en kollega tidligere er blevet straffet af ledelsen for at ytre sig offentligt
- 26 procent angiver, at der på arbejdspladsen er en officiel politik om, at kun ledelsen må ytre sig offentligt
- 15 procent angiver, at de ikke kender reglerne for at ytre sig offentligt

Ombudsmandens kronik om offentligt ansattes ytringsfrihed, Jyllands-Posten, 2016:

"At lovgive på området har der aldrig været flertal for i Folketinget. Synspunktet har været, at den retstilling, som især skiftende ombudsmænd har udviklet, er den rigtige, og at der derfor ikke er noget at lovgive om. At lovgivning måske i sig selv kunne være et budskab til myndighederne, har ikke været anset for afgørende."

Som ombudsmand skal jeg ikke blande mig i, om Folketinget bør lovgive. Men jeg konstaterer, at vi fortsat ser myndigheder, der ikke respekterer de ansattes ytringsfrihed, og at hidtidig oplysningsindsats ikke synes at være trængt tilstrækkeligt igennem."

Konsekvenser når offentligt ansatte ikke anvender deres ytringsfrihed, eksempler:

BUPL's seneste medlemsundersøgelse om ytringsfrihed er fra november 2018 og viser, at hver anden pædagog tier om kritisable forhold på jobbet. 49 procent af pædagogerne har indenfor det seneste år undladt at ytre sig kritisk om arbejdsrelaterede forhold, selvom de har haft behov for det.

I 2015 var det 36 procent, der undlod at ytre sig.

En pædagog siger bl.a., at *"...min leder har forsøgt at begrænse min eller mine kollegers ytringsfrihed ved at indkalde til samtaler, som bliver kaldt "en lille snak", men som opleves som truende"*.

Fremlagt i forbindelse med foretræde for Retsudvalget, november 2020

FH, AC, DM, BUPL, Institut for Menneskerettigheder og Dansk Journalistforbund